

його/її до стійкої й вмотивованої професійної самоизначеності (вибору майбутньої професії).

Література

1. Харламенко В.Б. Важливість професійної орієнтації в закладах загальної середньої освіти.: Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «Трудове навчання та технології: сучасні реалії та перспективи розвитку» (19 травня 2023 року). IX Міжнародної наукової-практичної конференції «Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (20 травня 2023 року) / за заг. ред. Д. Кільдерова, В. Харламенко. Київ, 2023. С. 159-162
2. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 3.02.2024)
3. Професійна орієнтація у новій українській школі (Проект). [Електронний ресурс] / Український інститут розвитку освіти. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/konczepczyia-profori%D1%94ntaczii%CC%88-dlya-gromadskogo-obgovorennya-16_12_20-.pdf (дата звернення 02.02.2024)
4. Професійна орієнтація. / [за ред. О. М. Ігнатович]. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 240 с.
5. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення 3.02.2024)

ДОСВІД ДМИТРА ТХОРЖЕВСЬКОГО В ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ/УЧЕНИЦЬ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ (ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ)

Валентина Харламенко, Роман Полевик

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Київ, Україна

***Анотація:** розкриваються питання організації дослідницької діяльності учнів/учениць, етапи трудового навчання у поглядах Дмитра Тхоржевського, поняття експериментального дослідження на уроках технологій, інтеграції трудового навчання.*

***Ключові слова:** організація дослідницької діяльності, інтеграція трудового навчання., етапи трудового навчання.*

Одне із актуальних завдань сучасної школи - пошук оптимальних шляхів зацікавленості учнів/учениць у підвищенні їхньої розумової активності, спонукання до творчості, креативності, критичності мислення, формування особистості, здатної здійснювати самостійний вибір і брати відповідальність за рішення в різноманітних життєвих ситуаціях. Усі ці складові містить дослідницька діяльність учнів/учениць.

Організація дослідницької діяльності з учнями/ученицями, прийоми їх залучення доволі схожі для різних ЗЗСО й лише можуть відображати деяку специфіку індивідуальних особливостей їх засновників. У загальному вигляді можна виділити таку закономірність навчання, яка добувається шляхом залучення до дослідницької діяльності. Саме досвід участі в розробці дослідницької програми вчителем дозволяє учням/ученицям у подальшому створювати власні дослідницькі програми. Для сучасної школи дуже цінний досвід описаний у працях Дмитра Тхоржевського. [1].

Дмитро Тхоржевський наголошував на тому, що від учителя вимагається, щоб він умів здійснювати зв'язок теоретичних занять із вивченням основ наук. Академік вважав, що для цього учитель повинен добре знати зміст навчального предмета, послідовність його вивчення та спиратися на знання й попередній набутий досвід учнів/учениць із основ наук, підкреслювати їх, демонструючи застосування на практиці.

Організуючи експериментальне дослідження на уроках трудового навчання, вчитель, на думку Дмитра Тхоржевського, мав залучати кожного учасника даного процесу. Результати, що отримувалися під час дослідницької діяльності, інтегрувалися в певну єдину систему поглядів, що об'єднує учнів/учениць у колектив.

Багато уваги Дмитро Тхоржевський приділяв дослідженню систем трудового навчання (нині технологій), процесам формування трудових умінь і навичок в учнів/учениць, проблемам організації продуктивної праці, їхнього

всебічного розвитку, виховання та професійного самовизначення в процесі трудового навчання, залучення їх до творчої технічної діяльності, диференціації та індивідуалізації трудового навчання тощо.

Уже в 90-ті рр. у статті «Яким має бути зміст освітньої галузі «Технології»» Дмитро Тхоржевський розмірковує над тим, що повинно обумовлювати змістове наповнення освітньої галузі «Технологія» з урахуванням сучасних змін в освітньому просторі. Загальну мету освітньої галузі «Технології» він вбачав у трансформації основних складових «...політехнічна освіта (ознайомлення з основами виробництва), професійне самовизначення, формування творчого ставлення до праці, трудове виховання, поєднання навчання з продуктивною працею» [2].

Дмитро Тхоржевський із зацікавленням ставився до педагогічних інновацій. Він вбачав великий потенціал у теорії особистісно орієнтованого навчання й виховання особистості. «Технології» повинні стати невід'ємною складовою частиною особистісно орієнтованої моделі освіти, сприяти забезпеченню формування соціально активної особистості, здатної до конструктивного перетворення довкілля на засадах гармонії, краси та доцільності. Він вважав, що разом із психолого-педагогічною теорією гармонійного розвитку особистості, психологічною теорією діяльності, психологічною теорією перенесення, теорія особистісно-орієнтованого навчання повинна бути покладена в основу визначення змісту освітньої галузі «Технології», яка містить дослідницький аспект.

Дмитро Тхоржевський підтримував позицію науковців, які вважали, «...що зміст освітньої галузі може бути ширший від мінімального обсягу знань та вмінь, які підлягають засвоєнню учнями, за рахунок курсів за вибором» [2]. Він має містити обов'язковий дослідницький аспект. Він орієнтував до розробок курсів за вибором. Серед курсів, які Дмитро Тхоржевський вважав за доцільні для освітньої галузі «Технологія», можна назвати: «Креслення», «Вибір професії», «Основи техніки, технології та організації виробництва», «Менеджмент», «Виробничі інформаційні технології» тощо.

Теоретико-педагогічна спадщина Дмитра Тхоржевського у розрізі дослідницької діяльності на уроках трудового навчання (технологій) є прикладом її значущості в умовах реформування технологічної освіти в Україні.

Література

1. Бобилева Я. В. Проблеми підготовки майбутніх учителів трудового навчання в педагогічній спадщині Д. О. Тхоржевського : дис. .... канд. наук : 13.00.01 / Я. В. Бобилева. 2009. 267с.
2. Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання:навч.посіб-Ч.2.:Загальні засади методики трудового навчання. К. 2000.246с.

ЗУМОВЛЕНІСТЬ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Валентина Харламенко, Сніжана Рудник

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Київ, Україна

***Анотація.** У контексті сучасних викликів та можливостей, врахування зумовленості оновлення профорієнтаційної роботи в ЗЗСО стає необхідною складовою для ефективного розвитку учнів/учениць та підготовки їх до вибору власного професійного шляху.*

***Ключові слова:** професійна орієнтація, профоорієнтаційна робота, вибір професії, зумовленість профорієнтаційної роботи в закладі загальної середньої освіти, професійна самовизначеність.*

Сучасний світ, де технології прогресують з неймовірною швидкістю, а період трансформації суспільних та економічних відносин призводять до значущих змін на ринку праці, змушує усіх нас бути не лише гнучкими та креативними, але й мати неабияке вміння співпрацювати.

Нові тенденції: стрімкий розвиток інновацій і технологій, виникнення нових спеціальностей на перетині декількох галузей, нових форм та видів зайнятості, підвищення конкуренції, посилення міграції, можливість постійно змінювати місце роботи та фах — висувають нові вимоги до володіння знаннями, вміннями та навичками. М'які універсальні міжпрофесійні навички